

Hamar biskops visitas i Løten 05.-10. desember 2017

Visitasforedrag

Innledning

Det er adventstid. Advent betyr ventetid, og vi bruker disse ukene før jul til å forberede oss til årets store festdager. Salmen av Svein Ellingsen sier det godt:

*" Mens frost og vinter mørke rår, begynner kirkens nye år,
og våre sinn skal være vendt mot lyset som på jord er tent" Salme 13*

I begynnelsen av dette kirkeåret har jeg som biskop i Hamar bispedømme gjennomført visitas i Løten sokn. Adventstiden har satt sitt preg på disse dagene; vi har tent mange lys, vi har sunget kjente og kjære sanger, og vi har hørt bibeltekster som på sitt vis har satt ord på undringen over hvem dette barnet vi venter på egentlig er. Dette er utvilsomt en god ramme for en visitas; som har som formål å støtte, inspirere og skape engasjement for det videre arbeidet. Visitasprogrammet, som er utarbeidet av den lokale komiteen, har vist oss det store mangfoldet i Løten. Og dette foredraget vil handle om det jeg har fått møte og sett disse dagene, og hva jeg tenker er områder som trenger særlig oppmerksomhet også i årene som kommer. Foredraget vil derfor være todelt. Første del er et tilbakeblikk på programmet med fokus på tema vi har berørt i de mange møtepunktene underveis disse dagene. I andre del vil dere få noen utfordringer å arbeide videre med.

Del 1

Oppsummering av programmet

Tirsdag 05. desember

Bygda lå badet i tett tåke da vi tirsdag morgen ankom **Løten helsetun** for åpning av visitasen. På en slik kald desember-morgen var det godt å komme inn til en god samling rundt Guds ord i et gjestfritt fellesskap i denne varme" stuen". Jeg satte pris på den hyggelige mottakelsen, fra både menighetsrådsleder og ordfører, og ikke minst alle de varme håndtrykk og gode ordvekslinger. I adventstiden er vi altså i ventemodus. Vi går i forventning til julen; da Gud ble menneske, da Gud steg ned som det mest sårbare i blant oss, og på denne måten skulle vise oss at vi ikke er alene. At det er en himmel spent over vår verden, og dette ble en god start på visitasdagene.

Videre dro vi til Klokkergarden og møte med **den kirkelige stab**. Etter lunsj fikk vi oppleve hvordan staben vanligvis gjennomfører sine stabsmøter; blant annet med "runden" – der alle ansatte får dele hva de nå står i av arbeidsoppgaver. Det å arbeide i gode team er helt avgjørende for at vi som kirke skal kunne møte den nye tiden. Det handler om å bygge en god forståelse for de ulike arbeidsoppgavene, og skape en felles referanseramme. Da er det viktig med slike gode møteplasser for de ansatte. Det gjøres mye godt arbeid her i Løten, og de kirkelige ansatte er helt avgjørende for å skape den uvurderlige tilliten som finnes mellom folk og kirke. Dette er viktig om man er

kirketjener, prest eller jobber administrativt på kontoret. Alle er helt avgjørende for at vi som kirke skal være best mulig rustet til å gjøre det vi er satt til å gjøre; være en trygg, nær og lovforankret folkekirke i Jesu navn. I dette bildet diskuterte vi også hva som staben anser som særskilte utfordringer her i Løten; blant annet et synkende antall gudstjenestedeltakere. Jeg vil si at dette ble et godt arbeidsmøte, der vi sammen begynte tankeprosessen for veien videre.

Resten av den første dagen var i næringslivets navn. Jeg er imponert. Vi møtte mennesker med stor faglige kompetanse, et vågalt pågangsmot og med en tydelig gjennomføringskraft. Først på **Løten bygdesag**, der vi møtte en bevissthet av å hele tiden utvikle seg selv og bedriften, med fokus på detaljer og kvalitet. Jeg tenker det har en stor overføringsverdi til kirken, at også vi hele tiden må ha fokus på å gjøre de endringene som er nødvendig for at vi skal kunne møte de nye utfordringene som kommer. Det er viktig å se mulighetene, noe også besøket på **Løiten hjorteoppdrett** og **NOSIM** så tydelig beviste. Det å gå inn i et slikt nisjemarked, å faktisk våge å satse alt, gjør et sterkt inntrykk. Man kan virkelig kjenne kvaliteten ved å smake på kjøttet og flatbrødene. Det er all grunn til å bære en stolthet over at det finnes slike innovative initiativ i nærmiljøet.

Dagen ble avsluttet på det stedet som må kunne sies å virkelig ha satt Løten på kartet, ja, også faktisk utover landets grenser. På **Løiten Brænderi** fikk vi høre dets historie, og så nyte en flott tre retters vegansk middag. I tillegg fikk vi satt den rette adventsstemningen gjennom musikk av Løiten musikkforening.

Onsdag 06.desember

Mye snø hadde falt natt til onsdag, og det var en kald morgen da vi bega oss på veien til **Ådalsbruk kapell**. Altertavlen i dette kapellet er et smykke. Guds øye er i dette "håpsteppet" – omringet av lokalhistorie, økumenisk-historie og et nydelig håpstre. Det er vakkert, og det inviterer til refleksjon over ens egen plass i den store fortellingen.

Et alltid gledelig punkt under en visitas er å møte barn- og unge. 7. klasse på **Ådalsbruk barneskole** hadde forberedt gode og relevante spørsmål. Det er utrolig hva de unge grubler og tenker på, og det er så viktig at det gis rom for å undre seg over de store spørsmålene i livet sammen.

Derfor er det også så viktig at vi finner de gode rammer og muligheter for samarbeid mellom skole og kirke. Grunnen til at dette er viktig fra kirkelig hold er målet om å styrke barnas livskompetanse; det er viktig å ha kjennskap til for eksempel ritualer og de lokale tradisjoner. Vi diskuterte derfor sammen med lærerne på barneskolen, og senere også på ungdomsskolen, hvilke felt det vil være mulig å ha som kontaktpunkt, og hvilke møtepunkter for samarbeid som finnes i henhold til lov- og planverk som foreligger.

Vi gikk de få meterne over plassen til **Ådalsbruk barnehage**. Her var det bare å hive seg rundt med juletrengang; og vi sang ”På låven sitter nissen” og ”Julekveldsvisa”. Sangtradisjonene holdes i hevd, noe det er godt å oppleve.

Vi spiste lunsj, ris og svinewok, i kantinen på **Løten ungdomsskole**, og etter det nevnte møtet med lærerne gikk vi inn i klasse 9b for å møte ungdommene. Også her fikk vi en god prat med de unge; og de fortalte litt om hva de driver med, spurte om ulike symbol og var spesielt opptatt av hvilket lønnsnivå en biskop befinner seg på.

Så foretok vi en tidsreise. Først gjennom **Munchsenteret på Klevfos**; viet denne verdensberømte maleren som er født nettopp her i Løten. Så tok vi en liten tur innom **Hollenderiet på Klevfos industrimuseum**; som bærer vitne om en industrihistorie som har satt et sterkt preg på bygda. Så til slutt et besøk på **Rokoruinene** som forteller om at kristendommens historie har virkelig lange røtter her i kommunen. Det er mye god historie å spille på i Løten, og sammen har vi et felles ansvar for holde disse minnene i hevd.

Vi stoppet i **Oppegård kapell**. I dette vakre hellig rommet fikk vi hilse på Espen Teppdalen Nordsveen; en lokal gutt som har tatt flere medaljer i konkurranseskyting, blant annet gull i Europamesterskapet. Det er fascinerende å høre hvordan noen tørr å satse på noe som ikke er helt ”mainstream”, og det er til inspirasjon til det å kunne gå sine egne veier og tørre å være seg selv.

En bispevisitas inneholder naturlig nok mange måltidsfellesskap, og på onsdagens siste stoppested, i Klokkergården, så delte vi en god middag med lokal mat fra **Bakken Øvre**. Siden det her i Løten bare er ett råd, som fungerer både som **menighetsråd** og **kirkelig fellesråd** (da er forskjellen rent formelt at møtet blir utvidet med representant fra kommunen i fellesrådsmøtet), startet vi med å snakke om det som er menighetsrådsaker i henhold til Kirkelovens §9. Menighetsrådet besitter lokalkunnskapen, og vi hadde en arbeidsøkt der vi diskuterte trosopplæring, presteressurs og gode måter å øke gudstjenestedeltakelsen på. Hvem er mulige samarbeidspartnere? Det ble et kreativt og godt møte, der vi satte fokus på en mulig metodikk for arbeidet videre.

Musikk og toner fra **Nordbygda sangforening** innledet møtet, der vi så diskuterte de sakene som fellesrådet har et hovedansvar for i henhold til Kirkelovens §14. Her er naturligvis økonomi en viktig faktor, både til den daglige driften og ikke minst med tanke på vedlikehold av kirkebyggene. Vi brukte også noe av tiden til å forberede oss til møtet med kommunen dagen etter. Vi løftet i tillegg frem noen tanker om den pågående høringen om ny lov for tros- og livssynssamfunn, og viktigheten av å gi et høringssvar på denne. Hvordan denne loven ender opp med å bli vil være formende for den fremtidige folkekirkens organisering. Møtet ble en god avslutning på en spennende og innholdsrik dag.

Torsdag 07.desember

Torsdag startet med morgenbønn i **Oset kapell**. Dette lille hellige rommet, som er kledd i Mariablått, var en flott ramme for å høre nydelig sang av elever fra Kulturskolen, og vi delte nattverd sammen.

På speilglatte veien bar veien ned til **LAOS**. Her fikk vi kanskje disse dagers aller sterkeste inntrykk; Jørn Rune Volla, en ung bruker av stedet, sang for oss sangen ” En stjerne skinner i natt” – og det ble et av de øyeblikkene det er vanskelig å beskrive med ord. Noen ting taler bare rett til hjertet.

På **voksenopplæringen** fikk vi møte mennesker fra flere deler av verden. Noen hadde kommet som flyktninger, andre fordi de hadde møtt kjærligheten i en norsk ektefelle. Uansett grunn er dette bilde på det kulturelle og religiøse mangfoldet som vårt samfunn er preget av. Vi som kirke må møte dette, i respekt og med det ansvaret vi har som majoritetskirke. Religionsdialog vil være et viktig fokusområdet fremover, og det er viktig å spørre seg; hva kan kirken gjøre for menneskene som kommer til våre lokalsamfunn?

Vi dro til Tingberg, for å **møte den kommunale ledelsen** i Løten. Etter å ha spist lunsj, samtalte vi godt om den felles vegen videre. Det er en tydelig omforent oppfattelse om hvor sterkt kirken står i Løten og hos folket her. Lensmannen orienterte oss om hvordan det er å være menneske akkurat her i Løten, og kunne fortelle at løtensokninger er generelt gode til å forholde seg innenfor de rammene som samfunnet har satt. Det er mange tiltak rettet mot spesielt barn- og unge, nettopp for å komme de tett inn på livet på en god måte, og dette er et engasjement som kirken helt klart deler og som vi står sammen om. Vi snakket om den økonomiske situasjonen til både kommune og kirke, og hva slags samarbeid man kunne se for seg inn mot arbeidet med folkehelse. Det ble et fruktbart møte i en god og vennskapelig tone.

Tilbake i Klokkergarden var det middag sammen med de **frivillige**. Vi fikk små innledninger av Stiftelsen Klokkergarden, Torsdagsklubben, Klokkergardsringen, Loppemarkedet, Menighetspleien og Normisjonen. Og jeg deler gjerne ordene fra lederen i menighetsrådet ”Er det rart vi er stolte av denne gjengen?”.

Kvelden ble avsluttet i Løten kirke, med ord og toner fra representanter for det store kulturlivet her i Løten. Det ble en magisk stund i middelalderkirken, med bidrag fra Ådalsbruk musikkforening, Anneli og Iben, Løiten sangforening og Løten kirkes egen organist Nelson Craig Lee.

Del 2

Når jeg nå går over til del 2 av foredraget vil jeg peke på noen stikkord for videre arbeid i menighetene, i kirkelige råd og i samarbeidet med hele lokalsamfunnet.

I bispedømmets måldokument har vi fem hovedområder, og jeg vil bruke dem som overskrift på utfordringene til menighetene her.

Det første hovedområde er

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

Gudstjenesten er selve pulsslaget i menigheten. En gudstjeneste er en møteplass; både mellom mennesker, og mellom mennesker og Gud. Her spiller fortiden, nåtiden og fremtiden sammen på en helt spesiell måte, og alt av kirkens arbeid samles til en gledes feiring av Herren. Derfor er det ikke vanskelig å forstå bekymringen som dere uttrykker rundt fallende antall deltakere i flere av gudstjenestene. Nå vet vi at kirkegangen til folk har forandret seg, ved at folk nå går mer ved anledning enn av vane. Det fordrer en strategisk gjennomtenkning av våre gudstjenester, noe som bør være et tema for både stab, menighetsråd og gudstjenesteutvalg. Derfor blir min første utfordring:

- 1 a) Å gjennomtenke årets gang, ved å utvikle et menighetens årshjul. Her vil det være naturlig å drøfte hvilke samarbeidspartnere en kunne tenke seg å samarbeide med, i Løten kirke og ved gudstjenestene i kapellene.*
- b) se spesielt på muligheten til å lage et samarbeid knyttet til Munchsenteret.*

Det nylige opprettede gudstjenesteutvalget har som hovedoppgave å gjøre at det er sang/musikkinnslag i flest mulige gudstjenester. Dette støtter jeg. Som hjelp i dette arbeidet kan det være fornuftig å systematisere og strukturere arbeidet, og jeg utfordrer derfor til

- 2) å utarbeide Plan for kirkemusikk.*

Da går jeg over til neste satsningsområde som er:

II Omsorg og solidaritet

Diakoni er kirkens navn på alt omsorgsarbeid. Den virkelige prøvesteinen for et fellesskap er hvordan vi makter å gi menneskeverd til alle og erkjenne at vi er avhengige av hverandre. Flere ganger i løpet av visitasen har det kommet opp at det vil være en sterk vekst i antall eldre i årene frem mot 2030. Det er selvsagt en stor glede at mennesker blir eldre, da dette taler om en god folkehelse, men det fordrer også at vi ligger i forkant. Jeg vil derfor, med bakgrunn i dette, utfordre til å:

- 3) se på mulighetene til å styrke arbeidet inn mot den eldre delen av befolkningen, blant annet ved å styrke samarbeidet med Helsetun.*

Besøket på voksenopplæringen gjorde inntrykk. Det er sterkt å tenke på hvilke personlige historier mennesker flykter fra, og det er avgjørende at vi som kirke er i stand til å ta imot mennesker som kommer hit. Derfor blir min fjerde utfordring å:

- 4) styrke arbeidet inn i feltet rundt det religiøse mangfoldet i Løten, blant annet gjennom samarbeid med Flyktningkontoret.*

Det arbeides her i Løten for en ny avfallshåndtering ved gravlunden. Siktemålet er en løsning som er estetisk, miljøvennlig og HMS vennlig. Ut fra samme tenkning om miljøengasjement, gir jeg dere min femte utfordring:

- 5) å arbeide for å bli «Grønn menighet»*

Det tredje hovedpunktet jeg vil fokusere på er:

III Barn og unge

Det er på tre arenaer barn og unge på en særlig måte får kjennskap til kristen tro og tradisjon. Den første arenaen er hjemmet, hvor det grunnleggende verdifundamentet legges. Den andre arenaen er kirkenes trosopplæring, hvor vi har som mål å styrke barnas tilhørighet til kirken gjennom delaktighet. Den tredje arenaen er i barnas dagligliv i barnehager og skoler. Vi vet noe om hva det betyr for både barn og voksne å bli kjent med sin egen kirke, og hvordan den konkrete kirken blir et symbol på dette å høre til i en større sammenheng og å høre til hos Gud. Trosopplæringen krever en spesiell form for samhandling, og det er viktig med gode samarbeidsarenaer for både stab, råd og frivillige. Jeg vil derfor utfordre til:

6) Å finne de gode møteplassene for arbeid med trosopplæringstiltak, både med tanke på forberedelser og evalueringer.

Det neste temaet er:

IV Kirken i lokalsamfunnet

Det er en veldig god og omforent forståelse av at kirken i Løten er viktig. Også inn i tematikk rundt folkehelse har kirken en viktig rolle å spille. Det er også viktig at kirkebyggene får det nødvendige vedlikeholdet som trengs for å kunne være et "levende" bygg, og det er viktig å komme i inngrep med de tingene som er presserende, slik som brannsikring og elforsyning/lynvern. Dette krever en forutsigbar økonomi, og jeg vil derfor utfordre til at:

7) Fellesrådet sammen med Løten kommune finner en god samarbeidsform med tanke på budsjett rutiner rundt bevilgninger til drift og investeringer.

Under visitasdagene har det også kommet opp en mulighet for å se på engasjementet rundt pilegrimsleden som kommer inn fra Sverige. Min åttende utfordring blir derfor:

8) å videreutvikle arbeidet inn mot Olsok og pilegrimsarbeidet inn mot tusenårsjubileet etter slaget på Stiklestad i 2030.

Det siste punktet jeg vil snakke om i dag er:

V Medarbeiderskap og organisering

Kirken må alltid arbeide for å være en attraktiv og meningsfull arbeidsplass der man blir verdsatt og opplever sine arbeidsoppgaver som bidrag til kirkefelleskapets beste. I vår tid tror jeg dette gjøres aller best gjennom en tverrfaglig tilnærming. Dette kommer ikke nødvendigvis av seg selv, og det må strategisk legges til rette for at dette skal kunne utvikle seg. Jeg tror at de rette møteplassene er helt avgjørende for dette. Dere har her stabsmøter en gang i måneden, men jeg vil utfordre dere til å:

9) styrke stabsarbeidet med å ha stabsmøte annenhver uke. Møtene bør ha en fast ramme og agenda. I tilknytning til stabsmøte kan det også settes av tid til planlegging av konkrete tiltak.

Det er også viktig at den kirkelige stab har et nært samarbeid med kirkens folkevalgte. Derfor utfordrer jeg til:

10) å gjennomføre en årlig felles møtedag mellom menighetsråd og alle kirkelige ansatte, for å arbeide med menighetsforhold og de felles oppgaver som foreligger, spesielt med tanke på trosopplæring og gudstjenestearbeidet.

Min siste utfordring handler om den digitale kommunikasjon. Det er viktig å ha en gjennomtenkt strategi for hvilke plattformer vi er på.

11) Se på kommunikasjonsplattformene; blant annet nettsider og sosiale medier.

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging. Takk for alle de gode rapportene som ble sendt inn på forhånd. Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelige bordfelleskap.

Takk til alle for mange gode møter med mennesker i alle aldre. Jeg tar alle disse møtene med meg, alle håndtrykk, smil og ordskifte, ja, alt jeg har opplevd under visitasen. Hjertelig takk.

Gud velsigne Løten sokn!
Gud velsigne Løten kommune!

Solveig Fiske
Hamar biskop

Utfordringer

Utfordringene gitt av biskop Solveig Fiske til Løten menigheten i forbindelse med visitas 05. -10. desember 2017.

- 1 a) *Å gjennomtenke årets gang, ved å utvikle et menighetens årshjul. Her vil det være naturlig å drøfte hvilke samarbeidspartnere en kunne tenke seg å samarbeide med, i Løten kirke og ved gudstjenestene i kapellene.*
- b) *Å se spesielt på muligheten til å lage et samarbeid knyttet til Munchsenteret.*
- 2) *Å utarbeide Plan for kirkemusikk.*
- 3) *Å se på mulighetene til å styrke arbeidet inn mot den eldre delen av befolkningen, blant annet ved å styrke samarbeidet med Helsetun.*
- 4) *Å styrke arbeidet inn i feltet rundt det religiøse mangfoldet i Løten, blant annet gjennom samarbeid med Flyktningkontoret.*
- 5) *Å arbeide for å bli «Grønn menighet»*
- 6) *Å finne de gode møteplassene for arbeid med trosopplæringstiltak, både med tanke på forberedelser og evalueringer.*
- 7) *At Fellesrådet sammen med Løten kommune finner en god samarbeidsform med tanke på budsjett rutiner rundt bevilgninger til drift og investeringer.*
- 8) *Videreutvikle arbeidet inn mot Olsok og pilegrimsarbeidet inn mot tusenårsjubileet etter slaget på Stiklestad i 2030.*
- 9) *Å styrke stabsarbeidet med å ha stabsmøte annenhver uke. Møtene bør ha en fast ramme og agenda. I tilknytning til stabsmøte kan det også settes av tid til planlegging av konkrete tiltak.*
- 10) *Gjennomføre en årlig felles møtedag mellom menighetsråd og alle kirkelige ansatte, for å arbeide med menighetsforhold og de felles oppgaver som foreligger, spesielt med tanke på trosopplæring og gudstjenestearbeidet.*
- 11) *Å se på kommunikasjonsplattformene; blant annet nettsider og sosiale medier.*